

— Τὰ οἰκιακὰ τοῦ, σπιτιοῦ.

Κ' ἐπειτα λέμε ὅτι στὴν Ἀμερικὴν ἀπαντῶνται τὰ περισσότερα ἐπαγγέλματα.»

★

ΜΑΘΑΜΕ καὶ τοῦτο ποῦχει κάποιον συγγένειαν μὲ τὸ παραπάνου. Τὸ περασμένο Σάββατο ποὺ κατεβήκανε πάλι στὴν Παιδείαν μερικοὶ ἐταῖροι τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἑταιρείας» καὶ μιλήσανε στὸ ἐργατικὸ κέντρο, ζύγισαν τοὺς ρήτορες. ὅταν τελίωσαν, ὁ πρόεδρος κάποιου ἐργατικοῦ συλλόγου καὶ τοὺς εἶπε :

— Ὁμορφα, πολὺ ὁμορφα τὰ εἶπατε, μὰ οἱ ἐργάτες δὲ νιώσανε λέξη γιὰ τὴν τὰ εἶπατε πολὺ βαθιά!

Καίνοι ποὺ διευτύνουν τὴν κοινωνιολογικὴ Ἑταιρεία εἶναι ἀρκετὰ ἔξυπνοι ἄνθρωποι γιὰ νὰ νιώσουν τὴ βαθιὰ ἐν μασίᾳ ποῦχουν αὐτὰ τὰ λόγια.

★

ΑΠΟ τὸν «Ταχυδρόμον» τῆς Ἀλεξάνδρειας μαθαίνουμε πὺς πρόδωκε τὸ ἔθνος ὁ φίλος κ. Γ. Φραγκοῦδης, ποῦδραζε ἄλλοτε τὴν «Μεταρρύθμιση» ἐδῶ καὶ ποὺ τώρα κάνει τὸ δικηγόρο στὴν Ἀλεξάνδρεια.

Ἀκούστε λοιπὸν τί ἔκαμε ὁ τρομερὸς αὐτὸς Φραγκοῦδης. Μίλησε σὲ κάποιο φιλολογικὸ σύλλογο καὶ κάτου καὶ εἶπε :

1ον) Εἰς τὰς φλέβας μας δὲν ρεῖ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν αἷμα καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ρεῖ, οἷον ὑπῆρχεν ὁμοθυμαδὸν ἐπιδρομὰς καὶ τοσαύτας ἐπιμειξίας. Ὑπάρχει αἷμα νεο-ἑλληνικόν ἄρα μίκτον.

2ον) Ἡ καθαρεύουσα εἶναι γλῶσσα σχολαστικὴ τὴν ὁποίαν δὲν ἐννοεῖ ὁ λαὸς, ἐνῶ ἡ δημοτικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα ἡ πάλαιουσα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἔθνους καὶ ἣν ἡσπασθὴν, ὁ εὐλογημένος Ψυχάρης.

3ον) Ἡ Ψυχαρικὴ γλῶσσα ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις καὶ κατέρριψε τὸ τέρας τῶν ἀττικιστῶν ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ὁποίου ἵστατο ὁ Κόντος.

4ον) Ὁ Ψυχάρης ἀνεκρύβη ἔξω εὐεργέτης, τὸ δὲ ἔθνος θὰ τοῦ στήσῃ δονούπω ἀνδριάντα.

5ον) Ὁ Παλαμᾶς, ὁ Πάλλης, ὁ Ἐφταλύτης καὶ ὁ Ψυχάρης εἶναι ἄνθρωποι ἀξίας καὶ λόγου. (Τρομερὸ αὐτὸ II)

6ον) Οὐδὲν ἔργον ἄξιον λόγου ἐγράφη εἰς τὴν καθαρύουσαν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινῆς. Πάντα δὲ ὅσα ἐγράφησαν εἶναι εἰς τὴν Ψυχαρικὴν γλῶσσαν, ἥτις ἐγὰ λούχῃς τὸ ἔθνος ἐν ἡμέραις δουλείας. Εἶναι ἀριστουργήματα.

7ον) Ἀνιὰρ καὶ φαχλὰ καθιστᾷ ὁ μανδύας τῆς καθαρύσεως τὰ ἔργα μερικῶν συγγραφέων. Κτλ. κτλ.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια ἐγκλήματα τοῦ τρομεροῦ Φραγκοῦδης καταγγέλλονται μὲ πατριωτικὴ ἀγανάκτηση στὸν «Ταχυδρόμον» τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ ἀποροῦμε πὺς ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις δὲ διάταξε ἄκομα νὰ κρεμαστῇ ὁ καταπτυστος αὐτὸς προδοτὴς!

Που στενὴ μὲς τὸν πλατὺ λευκὸ χαλιῶ, ἀντίπερὰ τοῦ ἀπλῶ-ταν ὁ πράσινος καὶ φουντωμένος κήπος καὶ στὸ μακρὸς οἱ γαλινεῖς ἀράδες τῶν βουνῶν. Ὁ περίπατος αὐτῆς ἦταν παρατηρημένος σ' ἓνα ζευγάρι νεοῦς ποιητικοῦ τοῦ τόπου, στοὺς δάσκαλους καὶ στὰ κορίτσια, ποὺ βγαίνουν τὴ γιορτὴν ξεκούφωτα καὶ τὴν καθημερινὴν τὸ βράδυ βράδυ ὅπως δουλεύουν ὁλημέρα σπῆτι τοὺς Ἡ ἀριστοκρατία δὲν ἔβγινε σ' αὐτὸ τὸ μέρος· εἶχε κρατηθεῖ γιὰ λογαριασμὸ τῆς ἑνὸς γούπατο στὴν πόλιν μέσῃ, ποὺ τὸν ὁμοῦσαν πλατεῖα καὶ γύρω γύρω ἔχτισαν τὰ μεγάλα τοὺς οἱ νεόπλουτοι ἔμποροι καὶ τοὺς ἀριστοκράτες. Ἄλλοι ἱπποὶ φραγκοφορεμένοι σπάνια περνοῦσαν ἀπ' τὴν ἀκροποταμιά, ἐξ ἧν ἂν πῆγινε κανεὶς γιὰ τὸν σὸν κτήματά του. Εἶχε ἀπομείνει ἄνυλο ἀποκλειστικὸ τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ καστρου καὶ τῆς κάτω τάξεως ἀπ' τὴν πόλιν κοντὰ στὸν ποταμὸ.

Στὸ Σκαλτογιώργο, συνηθισμένο νὰ μὴν περιορίζεται στὰ κάτω στρώματα μονάχα, δὲν ἔκαμε καλὴ ἐντύπωση ἡ ἐρημιά. Ἡ ὁρμή γύρω μὴν χαρά, μὰ ὁ κατακτητὴς δὲν κίνησε ἀπ' τὴν ἄλλην ἄκρην τῶν συνόρων νάρθη ἐδῶ πέρα γιὰ ρεμβασμούς στὴν ἐξοχή. Πεντέξῃ βόλτες στὸ χαλιῶ καὶ δύο τρία συναπαντήματα μὲ τίς ὁμορφες ἀπὸ τὴν κούλια καὶ

ΚΑΙ ΦΟΝΙΑΔΕΣ!

Εἶχα τὴν ἀτυχίαν νὰ γράψω ἓνα ἄρθρον στὴ δημοτικὴ καὶ νὰ τυπωθῇ σὲ δύο ἀπὸ τὰ περασμένα φύλλα τοῦ «Νουμά». Μιανοῦ φίλου μου τῆρεσε, φαίνεται, κ' ἐγράψε τοῦ πατέρα του νὰ τὸ διαβάσῃ καὶ αὐτός. Δυὸ πράγματα δὲν ὑποφαιζόμενα ποτέ μου : πρῶτα πὺς τὸν ὁμοῦσαν δημοτικιστὴς συνοδεύεται αὐτοῦ κάτω μὲ τέτοια αἰσθήματα μίσους καὶ ἀποστροφῆς· ἐπειτα πὺς θὰ βαρφαίζομενα δολοφόνος! Ἐγὼ ποὺ οὔτε μὴν μὴν δὲν πείραξα στὴ ζωὴ μου. Εἶναι χρόνια ποὺ λείπω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ συμπεριφορὰ, ἥτις μπορεῖ ὁ καθένας νὰ πῇ ἐλεύθερα τὴ γνώμη του, χωρὶς νὰ φοβᾶται νὰ βριστῇ καὶ νὰ θεωρηθῇ βουρλισμένος, ὅταν ἔχῃ ἀντιθετὴ μὲ τοὺς ἄλλους ιδέας, μ' ἔκαμε νὰ πιστέψω πὺς τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ στὴν πατρίδα μου. Ἐπίσης νόμιζα πὺς ἀπὸ τὸ 1888 ἡ δημοτικὴ ἔκαμε δρόμον καὶ πὺς ὁ κόσμος δὲν ξαφνίζεται ἀμὰ διαβάσει ἄρθρον σ' αὐτὴν. Χρειάζεται, φαίνεται, ἄκομα πολλὴ δουλειὰ γιὰ νὰ διαλυθῇ ἡ πρόληψις ποὺ γέννησε ἡ δημοσιγραφία γύρω σ' ὁμοῦσαν δημοτικὴς καὶ τώρα τελευταῖα σ' ὁμοῦσαν καὶ σ' ὁμοῦσαν τὸν ὁμοῦσαν μαλλιάρους. Δίνω μερικὰ ἀπομνημονεύματα τῆς ἀπάντησής τοῦ πατέρα πρὸς τὸ γιό. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικά. Ὁχι βέβαια γιὰ κείνα ποὺ λένε, ἀπλὴ ἀπῆχηση, μὰ γιὰ τὴν δεικνύουσαν μὲ πόση ἐπιπολαιότητα σχηματίζεται ἡ κοινὴ γνώμη, χάρη στὴν ἐπίδραση τῶν ἀθηναϊκῶν λαχανόφυλλων — ὅπως πολὺ πιτυχημένα χαρακτηρίζεσθαι ὁ Ψυχάρης· τίς ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες — καὶ χάρη στὴν πατριωτικὴν παρὰδίδε μερικῶν μαρτύρων δασκάλων. Θὰ ἐπιθυμοῦν νὰ δημοσιεύω δακάειρο τὸ γράμμα, μὰ περιέχει ὑπαινιγμούς γιὰ κάποια σεβαστὰ πρόσωπα καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐκθέσω κανέναν.

Παρακαλῶ μονάχα τοὺς δημοτικιστάδες καθε πόλης τῆς Ἑλλάδος νὰ ὁργανώσουν διαλέξεις, ἐκεῖ ποὺ μποροῦν, καὶ νὰ ἐξηγοῦν ἐν γραμματισμένῳ κοινῷ, τί θὰ πῇ δημοτικιστὴς καὶ ποῖός ὁ σκοπὸς τοῦ κόμματος, γιὰ νὰ ξέρῃ ὁ κόσμος διαβάζοντας τίς ἐφημερίδες τί νὰ πῇ καὶ τί νὰ ρίξῃ. Στὴν πόλιν, ποὺ γράφοντας ἔχω ὑπ' ὄψιν, εἶναι τούλαχιστο δεκαπέντε καὶ ἀπὸ τοὺς καλῆτερος — ἂν καὶ στὸ γράμμα ποὺ δημοσιεύω ὁ ἀριθμὸς τοὺς περιορίζεται.

Γιὰτὶ νὰ μὴ συνασπίζονται νὰ ἰδρύνουν ἓνα σύλλογον καὶ νὰ φωτίσουν τὸ ἄμυθον κοινόν, ποὺ ἔχει τόση καὶ τόση ἀνάγκη νὰ νοιχτοῦν τὰ μάτια του;

ἔρχισε νὰ βριέται. Τέλλα κορίτσια, ποὺ σιργιὰ νίζαν ἐκεῖ, δὲν ἔζιναν οὔτε τὸ κοίταμα. Εὐτυχῶς κατέβηκαν καὶ ἄλλοι συνάδερφοι ἀπ' τὸ καστρό καὶ ὁ Σκαλτογιώργος βρήκε σύντροφο νάφισσιν τὴν παρέα του καὶ νὰ φέρῃ ξανά τὸ βήμα του στὴν πόλιν. Αὐτὸ ἀπαιτοῦσε ἄλλωστε κ' ἡ ταχτική.

Καὶ τοῦτη πέτυχε. Τὸ βράδυ, ὅταν ὁ Σκαλτογιώργος γύριζε στὸ στρατώνι γιὰ τὸ προκλήτριο, ἡ Κούλα στέκονταν μονάχη στὴν αὐλόπορτα τῆς κούλιας καὶ τὸν περίμενε.

Τὴν ἄλλην Κυριακὴν ἡ φιοῦμπα καὶ τὸ βελουδάκι ἦταν ὁλοκαίνουργα στὰ μαλλιά τῆς Κούλας καὶ σταυτὶ τῆς ἐλαμπαν οἱ χρυσὲς βεργέτες. Νέες τὴν κασιέλα εἶχε ἄκομα τίς ταυντίες, ποὺ λαχταρίζε καὶ ἡ καρδιά τῆς καὶ δυὸ ζευγάρια καλτσές, χωρὶς ἀπὸ κείνο ποὺ φοροῦσε.

«Κούλα, ἀμὲν! θὰ σὲ σκοτώσῃ ὁ Σκακρέλος ἄμὰ βγῇ ἀπ' τὴ φυλακή», τῆς εἶπε ἡ Μαριώ, ὅταν τὴν εἶδε στολισμένη ἀξαρνα.

Ἡ Κούλα γέλασε.

«Ἄν δὲ μὲ σκοτώσῃς σὺ πρωτίτερα ἀπ' τὴν ζή-

Εἶμαι βέβαιος πὺς ἂν ἄκομα ὑπάρχῃ μὴν τέτοια χοντρή καὶ χυδαία πρόληψις, τοῦτο ὁφείλεται, ἀπὸ μὴν μεριά, στὴν ἀδράνεια καὶ τὴν ἀδιαφορίαν πολλῶν δημοτικιστῶν. Λοιπὸν δουλειὰ, ἀγάπη γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ καμιά χάρισμα σ' ἓναν τόσο ἱερὸ σκοπὸ. Γιὰτὶ ὅσο περισσότερο φροντίζουμε νὰ σκορπίσουμε τὴν ἀνήκουστη πρόληψιν ποὺ ἐσπεῖρε ἡ δημοσιγραφία γύρω σ' ὁμοῦσαν μας, τόσο γρηγορώτερα θὰ λυθῇ τὸ ζήτημα. Μὰ ὡς δὲν πρόκειται νὰ πῶ πράγματα, ποὺ ἔβανε ἄλλαι καλῆτερά μου. Πρόκειται ἀπλῶς γιὰ ἓνα ντοκουμέντο, πολὺτιμο γιὰ κείνον ποὺ μέλλει νὰ γράψῃ τὰ ἱστορικὰ τῆς γλώσσας μας.

★

«Καθ' ἡ γράφεις μετέβην εἰς τὸ κατὰστημα τοῦ Ψ. καὶ ἠγόρασα τὸ φύλλον τῶν Μαλλιαρῶν «Νουμάς», ποὺ ἐγράψεν ὁ Γ. Αἰ ἐντυπώσεις μου καὶ τῶν εὐπαιδευτῶν ἐδῶ φίλων καθηγητῶν [ἐκλουθοῦν τὰ ὀνόματα μερικῶν ποὺ, ἀπὸ τὴν τάξιν τοῦ σχολείου τοὺς καὶ καρενεῖο, ἄλλο τίποτα δὲν ξέρουν] ὑπῆρξαν δυσάρεστοι, τὸς μᾶλλον, ὅς κατεδικάσθησαν [ἀπὸ κάποιο δασκάλικον στόμα θάρπαξε αὐτὴ τὴ φράσις] οἱ ὀλίγιστοι ἐκεῖνοι οἱ ἀρεσόμενοι εἰς τὴν γλῶσσαν ἀπετράνθρωποι!!! οὐ μόνον ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν καθηγητῶν πανεπιστημίου [sic!], ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰ γράμματα. Οἱ ὁπαδοὶ ἐδῶ εἶναι ὁ δημοδιδάσκαλος Χ. καὶ ὁ Π., οἱ ὁποῖοι ἀφίνουν τὰ κομικὰ μαλλιά [θὰ τοῦ χρειάζονταν αὐτὴ ἡ χαριτολογία, ὑποθέτω, γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ὁμοῦσαν μαλλιάρους] πρὸς διακρίσιν τῶν ἄλλων καὶ καμιά δεκαριά εἰς Ἀθήνας. Ἀπορῶ δὲ πὺς μοῦ ἐγράψας ὅτι εἶναι ὡραῖον ἄρθρον, ἀπὸ ἔκαμε χειρίστην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἐνταῦθα καθηγητικούς κύκλους. Ὡς δὲ μοῦ ἔλεγαν πολλοί, ἐν ᾧ εἶδε νὰ θεραπεύηται [τάχα νᾶναι ἀρρωστης;] ἡ θεὴ γλῶσσα τῶν προγόνων μας, ἐπιδιδώκου μὲ ἀνδεστάτας φράσεις καὶ λέξεις πρωτοτύπου(1) νὰ σχηματίζουν γλῶσσαν δολοφονοῦντες τὴν μητέρα τῶν γλωσσῶν. Ἀπορῶ, ἐπὶ καμιά μὴν, πὺς μοῦ ἐγράψας ὅτι τὸ ἄρθρον σου ἤρπασεν ἐν ᾧ ἐμὸ χηρῆς νὰ καταρτισθῇ εἰς τὴν ἀθάνατον γλῶσσαν [δάσκαλε, δάσκαλε πὺς φαίνεται παντοῦ!] τῶν φι-

(1) Τὴν ἴδιαν ἀκριβῆς φράσιν ἀκούσθαι ἐδῶ καὶ μὴν ὁδομάδα ἀπὸ στόμα μικροῦ δασκάλου. Ὅταν τὸν προκάλεσα νὰ μοῦ φέρῃ παραδείγματα δὲν ἤξερε τί νὰ πῇ.

λεῖα σου», τῆς ἀποκρίθηκε ἀπομείνα τῆς.

Ὅτε τὴν ζήτησε τῆς Μαριώ, οὔτε τὸ Σκακρέλο λογάριζε ἡ Κούλα τώρα. Ἦταν μεθυμένη μὲ τὸν καινούριον ἐραστὴ κ' ἡ καρδιά τῆς ἤθελε νὰ χαίρεται μονάχη. Σὺν ἔβγη ὁ Σκακρέλος, ὅτι θέλη ἔς γίνῃ, ἔς χαλᾶσθαι ὁ κόσμος. Ἡ Κούλα γινάσκεται πῶς πὺς νὰ μὴ χαλᾶσθαι τὸ χατήρι τ' Ἀχιλλείας τῆς σὲ τίποτα, ὅπως δὲν τῆς χαλᾶσθαι κ' ἐκεῖνος σ' ὅτι τοῦ γυρεύει.

Αὐτὲς οἱ μέρες ἦσαν οἱ ὁμορφότερες στὴ ζωὴ τῆς μικρῆς κόρης τοῦ Θώμου Κρηνα. Ὅτι γύρευε κίον τὸ βρήκε, κ' ἡ καρδιά τῆς ἀλάλαζε κρυφὰ μὲ τὸ ζήλεμα τῆς ἀδελφῆς τῆς. Ὁ Σκαλτογιώργος ἦταν ὁ πρῶτος καὶ ὁ καλλίτερος στὴ λεβεντιά τοῦ καστρου, ἡ φορεσιὰ, ὁ ἀίρας του, τὸ φέρσιμό του τοῦ ἐβλεπε ὅλους κάτω στὸ βελούχι. Ὅλες οἱ φιλενάδες ἐπιδιδόμιναν τὸ διάλεγμα κ' ἐβλεπαν μὲ φθόνον τὰ πτολίσματα τῆς Κούλας. Ἐννοεῖται πὺς ἀπ' τὰ πρῶτα τοὺς ρωτήματα ἦταν καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦ νέου φίλου, μὰ γι' αὐτὸν σὰ νὰ μὴ γινάσκονταν πολὺ κ' ἡ ἴδια ἡ Κούλα. Γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἐβλεπε ἄλλο ἀπὸ τὴν νικὴν τῆς στιγμῆς κ' ἡ δόξα, πὺς κατὰκτησε τὸν πρῶτον, τὸν καλλίτερον, τῆς ἔφτανε. Μὲ τὸ Σκακρέλο ἐβλεπε τὰ δυνατὰ τῆς

λοσόφων μας, ἢν ἀκολουθοῦσι καὶ ἐκμανθάνουσιν οἱ μεγαλείτεροι ἄνδρες τῶν γραμμάτων τῆς Εὐρώπης. Φαίνεται σὲ πρέσβυν ὁ Γ. ποὺ ἔπαθε ἀπὸ τὴν ἀσθέ νειαν τῶν Μαλλιαρῶν καὶ εὐχομαι νὰ ἱατρευθῇ ταχέως [σπολλάτη]. Μακρὰ ἀπὸ τὸν Γ. διότι εἶναι κολλη τικὴ ἀρρώστεια. Ἡ μακρὰ σου συνιστᾷ τὰ ἴδια καὶ ὅλοι ἐδῶ οἱ καλοὶ μας φίλοι καὶ ἀγαπῶντες μας. ο

••

Κάθε σκόλιον μοῦ φαίνεται περιττό. Τὰ πράματα μίλουσι μοναχὰ τους. Ὁ ἀγαθὸς πατέρας συμβου λεύει τὸ παιδί του νὰ μ' ἀποφεύγῃ, σὰν οἱ Ὀρθαῖοι τοὺς λεπρούς, γιὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον πὼς εἶμαι δημοτικιστής. Βέβαια, τέτοια βαθιστόχαστη σκέψη δὲ θὰ φύτρωνε μοναχὴ τῆς στὸ κεφάλι του. Κάποιοι τρανὸς δάσκαλος θὰ τὴ φύτρωνε. Σκέφτηκα νὰ τοῦ γραψῶ μὰ ἐπειτα εἶπα: τί φελοῦν οἱ γραφές; Ἰσως τὸν ψυχοπονεθῇ κανένας συμπατριώτης του καὶ τοῦ ἐξηγήσῃ πὼς οὔτε νὰ σκοτώσουμε στοχα στήκαμε ποτέ, οὔτε γιὰ δέσιμο εἴμαστε. Μὰ δὲ φταίει αὐτὸς ὁ δύστυχος· φταίει εἰ δασκάλου οἱ συ κοφάντες. Ἀλήθεια, θέλανε σκότωμα αὐτοὶ οἱ δοι σκάλοι.

Εaux-Vives, Φλεβάρης 1909.

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τὸ ἀστεροσκοπεῖσμα
τῆς νύχτης ποὺ προβάλλει
τῆς ἡμέρας δείχνοντας
τὰ χαμένα κάλλη,

τὸ φωτοπερίγραμμα
τοῦ φεγγαριοῦ ποὺ δείχνει
τοῦ χαμένου ἔρωτα
τὰ χαμένα ἴχνη·

μέσα στὰ περφόφυλλα
τοῦ μπάτῃ τὰ παιγνίδια
πιδμορφίδες χαϊδέβουνε
καὶ κορμπολεξίδια·

στὸ νυχτοβασίλειον
τοῦ ἀηδοῦ καὶ ἡ σφουρίχτρα
ἡ ἀνοιξιόγεννητη
καὶ ἡ νονοπνίχτρα·

ὅλον τὸν καιρὸ νὰ μένῃ εὐχρηστικὴν. Δὲ μπορούσε ποτὲ νὰ κρύψῃ μέσα τῆς κάπια κρυφὴ ταπεινώση, ὅταν γύρευε περίστασιν νὰ πάσῃ ἕνα φιλὶ κλεφτὸ ἀπ' τὸν ξάδερφον Καραφωτιά. Καὶ τώρα θριάμβους καὶ μπόρος σὲ τούτον· δὲν τὸν εἶχε ἀνάγκη πιά, δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀκόμα νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὴν ἀδερφή, νὰ αἰσθάνεται ὀληθῶρα τὴν ὑπεροχὴ τῆς. Ἀπεναντίας ἐκεῖνη τώρα ἀναγνώριζε τὸ νικητὴ τῆς ἀπ' τὴν Κούλα. Ἡ περφόφυλλα τῆς δὲν τὴν ἔφινε νὰ τὴ φα νερώση καὶ λόγια ἐμπαιχτικά εἶχε μοναχὰ γιὰ τὸ νεόφερτο λοχία. Χερνέ μου τὸν πισλιά, σὰ νῆσαι παραγκοῦνικα· τί κρεμάει τὸ ζουνάρι, τὸ σκά μὰς κάνει; Τὰ μαλλιά τὰ κόβει πόλκα, σὰν τοῦ πα λιοῦ καιροῦ· τὰ μάτια του εἶναι σὰν κυλωρωτιές, τὰ χεῖλια του κρεμασμένα σὰν ἀράπικα, τὸ κορμί του βουτσὶ καὶ τὰ παρόμοια. Βρῆκε ἀκόμα πὼς βάζει καὶ τὸ μoustaki μὲ καραμπογιὰ καὶ ἀνακα λυψε πὼς τρώει καὶ τὰ νύχια του. Μὰ ἡ Κούλα δὲ σκοτιζέται, δὲν ἀπαντᾷ· ξέρε γιὰ τὸ λείει ἡ ἀδερφή τῆς. Τὴν πραγματικὴ τῆς γνώμη γιὰ τὸν καινούριον ἀγαπητικὸν τὴ δείχνει πὸς κελάρια ὁ λό γος ποὺ τῆς λείει καὶ τῆς ἐκνεύει: «Δὲ θὰ σὲ πάρῃ, κακομοῖρα!»

«Ὅσο θὰ σὲ πάρῃ καὶ σὲνα ὁ πιλοχίας σου»,

καὶ τὰ ροδοκάντυλα
τοῦ δειλινοῦ ποὺ ἀνάφτει
σὲ πονώριον βασιλιά
μάγο νεκροθάφτη·

παίρνω ἀπόλα χρόματα,
παίρνω εἰκόνες, τόνους,
καὶ στολίζω ἀκούραστος
περασμένους χρόνους.

ΜΗΤΡΟΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΣΚΟΛΑΣΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ

Φίλε Νουμά,

Ἀναγάλισσα διαβάζοντας στὸ περασμένο σου φύλλο τὸ ἐξοχο «Γράμμα στὴ Μυριέλλα» τοῦ τρα νοῦ μας τοῦ Δασκάλου. Κριτικὴ, φυσικὰ, δὲ θὰ κάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀγράμμα· δὲ θὰ σοῦ πῶ πόσο με συγκίνησε ἡ τρυφεράδα τοῦ κ' ἡ ποιότητὴ του, μαζὶ καὶ ἡ ἐπιστήμη του—μὴ λυρικὴ ἐπιστήμη, ἐστὶ νὰ τὴν ποῦμε, ὅπως εἶναι· ἀχνεχουμένη πάνου στὶς λου λουδένιες τοῦ τίς γραμμές. Ὅπως εἶπε ὁ Παλαμάς, τώρα τελευταῖα μαλιστα σὺ Νουμά, ὁ Ψυχάρης εἶναι ὁ πρῶτος πεζογράφος ποὺ ἀποχτήσανε τὰ νεο ελληνικὰ τὰ γράμματα. Ἀλήθεια τραγὴ ποὺ δε σηκώνει συζήτηση γιὰ ὅσους ξέρουνε νὰ διαβάσουν.

Ὡστόσο κατὶ ἄλλο, καὶ ὅχι τὰ δόναμα πικνί ματά μου, μὲ σπρώξανε νὰ σοῦ γράψω κατὶ ἄλλο ἀνώτερο ἀπὸ τὸ λυρισμὸς τοῦ με συγκίνησε στὸ «Γράμμα στὴ Μυριέλλα», καὶ τοῦτο εἶναι ὁ τελευ ταῖος τοῦ παράγραφος, ἐκεῖ ποῦ με τόσο χάρη, μὰ καὶ μὲ τόσο κρυφὸ παράπονον, βεβαιώνει τὴν καλὴ κόρη πὼς εἶναι Σκολαστικός. «Τώρα πιά δὲ θὰ μοῦ τὰνκρίζετε πὼς εἶμαι σκολαστικός», τῆς λείει. Μὰ στή στιγμὴ χκαρχτηρίζει καὶ τὸ σκολαστικισμὸς τοῦ «ΣΚΟΛΑΣΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ». Νά, λοιπόν καὶ ὁ περιφημὸς ὁ σκολαστικισμὸς ποὺ σκανταλίζει τοὺς τάχῃ φιλελεύθερους στὴ γλώσσα, κεινοῦς δηλ. ποὺ τὴν ἀταλμιά τους ἢ τὴν ἀναμειλιά τους τὴ χκαρχτηρίζουνε γιὰ ριζοσπαστισμὸ—καὶ καμαρώνουνε κούλας γιὰ δαύτους!

Ἐνα ξέρω νὰ σοῦ πῶ, φίλε Νουμά, καὶ σοῦ τὸ λέω νύτα κτέτα, πὼς δηλ. τότε θὰ πάει τὸ ζή τημα μπροστά, τότε θὰ δώσουμε τὴν πνευματικὴ

λευτερίαν στὸ ἔθνος μας, ὅταν ὅλοι γίνουμε σκολα στικτοί—σκολαστικοὶ γιὰ τὸ καλὸ πάντα, ποὺ λείει καὶ ὁ Ψυχάρης.

Δικός σου
ΑΝΤΡΟΚΛΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ.—Θὰ μὰς δώσει ὁ φίλος ἀνταποκριτὴς τὴν ἀδεια νὰ προστέ σουμε δυὸ λόγια κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα του. Ὁ ἀγώνας τοῦ «Νουμά» ἴσα ἴσα γι' αὐτὸ γί νεται καὶ κεῖ τραβάει. Νὰ μὰς φέρεῖ δηλ. ὅλους σιγὰ σιγὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανὸνα γιὰ νὰ νασάνουμε λευτερώτερα καὶ νὰ δουλέψουμε γενναιώτερα, γιὰτὶ μοναχὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανὸνα, ποὺ θὰ πεῖ κάτω ἀπὸ τὴ Λογικὴ, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια καὶ ἀπὸ τὴν Τάξιν χαίρεται ὁ ἀληθινὰ λεύτερος τῆ λευ τεριά του. Σ' ἕνα περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά» (ἀριθ. 326, σελ. 7) σὶ «Παραγρα φακία» με πόνον γράψαμε δυὸ λόγια γιὰ τὴ γλωσσικὴ ἀναρχία ποὺ παρατηρεῖται ἀκόμα καὶ σὶς στήλες τοῦ Νουμά καὶ εὐκρινήκαμε νὰ ποῦμε ὅλοι μας σιγὰ σιγὰ καὶ με ὑποχώρησε (ἴσως τὸ ἐπὶθετο «ἀμοιβαίως» νὰ μὴν ταίριαζε καὶ, ἀφοῦ κατὶ ἄλλο ἐννοοῦσαμε ὅταν τὸ γράψαμε· θέλαμε δηλ. νὰ ποῦμε «ἀβα ρία σὶς ἀδυναμίες μας») κάτω ἀπὸ ἕναν κοινὸ κανόνα, γιὰ ν' ἀρπάξουμε ἀπὸ τοὺς ἀντίθετους καὶ τὸ τελευταῖον ἐπιχείρημα ποῦ χουν καὶ τὸ μεταχειρίζονται ἐναντίον μας. Ὁ Κανὸνας ὑπάρχει· μὰς τὸ ἀπόδειξε ὁ Ψυχάρης θεοφάνερα με τὰ ἔργα του, καὶ μάλιστα με τὸ φρενιδό του καὶ φωτεινὸ τοῦ τὸν Πρόλογο, πὼς ὑπάρχει αὐτὸς ὁ Κανὸνας, καὶ κάτω ἀπ' αὐτὸν τὸν Κανόνα δούλεψε πάντα καὶ θὰ δουλέψει ὅσο θὰ βγαίνει, ὁ Νουμάς—γιὰτὶ μοναχὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανόνα νιώθει τὴν ἀληθινὴν λευτερίαν του, ἀδιαφορώντας ἂ μερι κοὶ τὴν τέτια λευτερίαν τῇ θαρροῦνε σκλαβιά καὶ στενοκεφαλιά. Ὅ,τι ἄλλο νὰ ποῦμε πε ρισσεύει, καὶ μάλιστα ὕστερ' ἀπὸ τὸ σημεῖον τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Παλαμά, ποὺ παραδεχόμεστε τίς ιδέες του πέρα πέρα ὅλες, χωρὶς τὴν παρα μικρότερη ἐπιφύλαξιν.

συλογιέται ἡ Κούλα μέσα τῆς καὶ γελάει καὶ δὲν κόβει τὴ διάθεσιν τῆς. Εἶδες ἐκεῖ, σὰν κ' ἦταν βέ θαιη πὼς θὰ τὴν ἐπαινεῖ ὁ Σκακρέλος, σὰν καὶ τὴ πίστεψε καὶ αὐτὸ ποτὲ μὴ τὰ σωστά τῆς! Ἡ εὐ τυχία τῆς στιγμῆς ἔκαμε τόσο εὐλικρινὴ τὴν Κούλα, ἡ λάμπη τοῦ καινούριου ἔρξτῃ τῆς σὰ νὰ ριξε μιὰν ἀστραπὴν σὰ βέθῃ τῆς ψυχῆς τῆς καὶ στὸν κόσμον γύρω τῆς καὶ τὸν βλέπει ἑστέρα καὶ ἀτύφλωτα καὶ ὁμολογεῖ σκακράτα με τὸν ἐαυτὸ τῆς ποῖό λόγο καὶ σκοπὸ ἔχουν ὅλα αὐτὰ τὰ καμώματα καὶ τὰ μεπερδέματα, τὰ κυνηγήματα καὶ τὰ τρεζί ματα, τὰ γέλια καὶ τὰ δάκρυα, τὰ χκαρχίσματα καὶ τὰ κρυφτούλια. Παιγνίδι καθαρό γιὰ νὰ ξεχνέ ται ἡ πίκρα τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ γλυκύνῃ ἡ στερε μάρα τῆς καὶ ἡ σκληράδα. Ὅποιοι μπορεῖ ἄς χαρῇ μόνο περσότερο, ἄς ἀπολαψῇ τὴν ψεύτρα τῇ ζωῇ, τὴν ἄχαρην, τὴν ἀδικην, τὴ μάταιην μαζὶ καὶ ξελο γιάσρα. Κ' ἡ Κούλα βάλθηκε νὰ τὴ χαρῇ μὴ κ' ἤθελε τὴν περίστασιν. Πιὸς ξέρε αὐριο τί θὰ φέρῃ ἡ μέρα! Τυρανικήν χρόνον ἔλαχε ἀπ' τὴ ζευγετικὴ τοῦ Σκακρέλου, χαίρεται καὶ ἀπολαβεῖν τὴν με τὸ Σκακιστογίωργον. Τούτος οὔτε τὴ ρωτᾷ ποῦ ἦταν σήμερ, οὔτε σκοτιζέται νὰ μάθῃ ποῦ εἶχε πάει ἐχτές καὶ ποῖον ἀπάντησε στὸ δρόμον, οὔτε τοῦ

καίγεται καρφὶ γιὰτὶ ὁ ἕνας ἔρχεται στὴν κούλια, ἡ ὁ ἄλλος κοιτάει σὰ παρὰθῶρά τῆς. Φροντίζει μοναχὰ πὼς νὰ τὴν εὐχρηστίσῃ καλῶτερα σὲ ὅ,τι τῆς χρειάζεται. Αὐτὲς τίς λίγες μέρες, ποὺ τὸν ἔχει, χόρτασε καὶ τὰ γλυκά, τὰ τρίγωνα καὶ τὰ πεπτιτσα. Ἡ τσέπη τῆς εἶναι γιομάτη πάντα ζα χαράτα καὶ ἡ Μαρὶὸ σκυλιάζει ποῦ τὰ βλέπει: «Ὅλο καὶ ματταλάς· δὲ σ' ἀπόστατε τὸ στόμα, δόλια!» Ἡ Κούλα δίνει καὶ σ' αὐτὴ γιὰ νὰ τὴ σκάξῃ πιότερο. Ὁ Σκακιστογίωργος ἔφερε καὶ γιὰ τὴ Φρόσω μιὰ καινούρια τσίπκα. Ἀπ' τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ ἡ ζωὴ τῆς Κούλας εἶν' ἕνας θρίαμβος μετρο στὰ σὶς ἀδερφίς, καὶ γιὰ τὸν ἐαυτὸ τῆς ἕνα γλυ κοκελάριττο ρυζὶ μέσα σ' ἀροδαφινίς καὶ σὲ σμπε λίνες, κάτω ἀπ' τὸν πῖτ' ἡσυχο καὶ ἀνέφελον ἄερα. Νὰ μὴν περνούσε μοναχὰ ἕνας ἱσκιος γερακιού ὡς ὡς!

Γιὰτὶ, ὅσο περνᾷ οἱ μέρες, ἡ ἄγρια μορφή τοῦ βελτινοῦ λοχία ἀχνίζει νῆντυχεῖ τὸ νῦ τῆς Κού λας, Ἡ πράξη τῶν δυὸ ὑπαξιωματικῶν δὲ θεωρεῖ θηκε μεγάλῃ πράγμα ἀπ' τὸ δικακτὴ τους. Οὔτε τὴν πειθαρχία πάτησαν οὔτε τὸν κανονισμὸν Αἴγια γυαλιὰ κομμάτιασαν καὶ ἐνός πολίτη ἔπασαν τὰ μούτρα, βιολιτζὴ μάλιστα, παλιόγυρτου. Κι ὁ Σκα